

Begravningspastoral

Malå skogskyrkogård

Sorsele skogskyrkogård

Begravningspastoral

Svenska kyrkan i Malå-Sorsele pastorat

Pastoral för begravningsverksamheten – Ordet pastoral markerar att begravningsverksamheten handlar om kyrkans omsorg om hela människan, inte enbart det statliga uppdraget. Uppdateras i januari varje år.

Denna begravningspastoral - som omfattar begravningsverksamheten i Malå-Sorsele pastorat med tillhörande begravningsplatser – vill beskriva våra rutiner och vårt etiska förhållningssätt i

- mötet med anhöriga och sörjande
- sättet att utföra våra uppgifter
- vård av gravar och kulturminnen
- samspel med andra aktörer som begravningsbyråer, andra församlingar samt andra trossamfund och religionsutövare i vår bygd

Vi vill visa deltagande och omsorg om människor i dödens närhet och finnas för sörjande som medvandrare i livets svåra stunder. Synliggöra evangeliets budskap om hopp och uppståndelse från dödsbädd till begravningsgudstjänst och sorgearbete.

Begravningspastoralen har utarbetats i en process under våren 2018. Anställda inom begravningsverksamheten och församlingsverksamheten deltagit i detta arbete. En dialog har förts med de lokala begravningsbyråerna.

Pastoralen ska ge insyn i begravningsprocessens organisation, rutiner och nya idéer samt även ge en ökad samsyn och förståelse.

Hänsyn har även tagits till arbetsmiljölagstiftningen.

1. Allmänt om huvudmannaskap och tjänster

Huvudmannaskap för begravningsverksamheten

I Sverige har ansvaret för begravningsverksamheten lagts på församlingar och pastorat inom Svenska kyrkan.

Ansvarig för begravningsverksamheten kallas för huvudman. Huvudmannen ansvarar för begravningsverksamheten inom ett visst geografiskt område som kallas förvaltningsområde, i detta fall Malå-Sorsele pastorat.

I Sverige regleras begravningsverksamheten i; begravningslagen (1990:1144), begravningsförordningen (1990:1147) och i förordning om begravningsavgift (1999:729).

I begravningslagen definieras begravningsverksamhet som alla de åtgärder som har direkt samband med förvaltningen av de allmänna begravningsplatserna.

Huvudmannen för begravningsverksamheten ska anordna och hålla med tillräckligt antal gravplatser, även för dem som inte tillhör ett kristet trossamfund. I begravningsverksamheten ingår också att ta emot stoft för förvaring och visning, att ombesörja kremering och gravsättning samt tillhandahålla en värdig lokal utan religiösa symboler för begravningsceremoni. Vidare ingår att hålla personal, byggnader, maskiner och allt annat som behövs för verksamheten samt att anlägga, sköta och vårda begravningsplatsernas allmänna delar.

Begravningsverksamheten finansieras via begravningsavgiften. Att sköta enskilda gravplatser som har gravrättsinnehavare ingår inte i begravningsavgiften. Däremot ingår att ha viss tillsyn över dessa gravplatser.

Tjänster som ingår i begravningsverksamheten

I begravningslagen (9 kap 6 §) framgår det att huvudmannen – för den som vid dödsfallet är folkbokförd i församlingen, utan kostnad för dödsboet – skall tillhandahålla ett antal tjänster som transporter, gravsättning inklusive gravöppning, återfyllning och iordningställande av öppnad grav, lokal för förvaring och visning av stoftet, lokal för begravningsceremoni utan religiösa symboler och kremering.

Till begravningsverksamheten hör även vård och underhåll av begravningsplatsens/ kyrkogårdens allmänna ytor samt nyanläggningar av begravningsplatser. Även skötseln av kulturhistoriskt värdefulla gravanordningar/gravvårdar hör till begravningsverksamheten och bekostas via begravningsavgiften. För att klara av ovan uppräknade uppgifter krävs både personal, maskiner, redskap, lokaler, administration och ett förvaltande organ.

Det förvaltande organet är Kyrkorådet i Malå-Sorsele pastorat.

Begravningsverksamheten är en samhällelig uppgift som innefattar myndighetsutövning.

Detta framgår av att de beslut som fattas med stöd av begravningslagen i enskilda ärenden är överklagningsbara till länsstyrelse, länsrätt, kammarrätt och regeringsrätt.

Begravningsombud

Begravningsombudet har som uppgift att företräda dem som inte tillhör Svenska kyrkan. Ombudet utses av länsstyrelsen för en tid om fyra år (mandattiden följer de kommunala valen). Staten kontrollerar genom ombudet hur huvudmannen fullgör sitt ansvar för samhällsuppgiften begravningsverksamheten.

2. Begravningsgudstjänst – olika varianter

Första kontakten med anhöriga

Det vanligaste är att man först tar kontakt med begravningsbyrån och bokar besök hos dem, varpå begravningsbyrån kontaktar vår expedition och bokar begravningsgudstjänst. Man kan också själv ta kontakt direkt med någon av våra expeditioner.

Kontakt

Präst tar alltid kontakt med sorgehuset och bokar samtal i god tid innan den kyrkliga handlingen.

Begravningsgudstjänst

För de som är kyrkotillhöriga kan begravningsgudstjänst enligt Svenska kyrkans ordning äga rum i någon av pastoratets kyrkor på vardagar vanligtvis kl.10.00 eller 13.00.

Förhållningssätt vid planering

Präst, i samspel med sorgehuset, planerar begravningsgudstjänsten inom ramen för den svenska kyrkohandboken och i kontakt med tjänstgörande kyrkomusiker. Detta skall ske

- *i lyhördhet och öppenhet för den avlidnes önskemål, och där de anhörigas synpunkter tillvaratas. Vad gäller musik och sång förespråkar vi levande musik. Vid speciella önskemål kan cd-skivor användas.*
- *så att barns behov och förutsättningar att delta i begravningsgudstjänsten beaktas (se rutan "Barn på begravning").*

Förhållningssätt vid gudstjänsten

Vid en begravning skall all medverkande personal finnas på plats i kyrkan senast 30 minuter innan begravningsgudstjänsten börjar. Detta är viktigt för att kunna möta de som kommer till gudstjänsten, framförallt om något oförutsett skulle inträffa.

Barn på begravning

Vid alla begravningar skall prästen ta reda på om det finns barn som kommer med på begravningsgudstjänsten. Det är viktigt att se också barnens behov och bemöta dem på ett sätt som de kan ta till sig. Vårt mål skall vara att barnen känner sig trygga på en begravningsgudstjänst liksom de vuxna – det är naturligt att ta med sig barn på en begravning.

Begravningsgudstjänst kan hållas/tolkas på olika språk/ minoritetsspråk/ teckentolkas i Malå och Sorsele församlingar */

Blommor och bårtäcke

I de flesta fall pryds kistan med uppsättning av blommor mm.

I Malå kyrka och i Sorsele kyrka finns också bårtäcken - en vacker textil som kan läggas på kistan under begravningsakten som ett alternativ. Bårtäcket får endast användas inom Malå-Sorsele pastorat. Blomuppsättningar kan då placeras bredvid kistan i vackra dekorationer.

Jordbegravning

Vid jordbegravning, dvs. när kistan sänks ner i en grav, kan begravningsgudstjänsten avslutas på följande sätt:

- Avsked på kyrkogård (*se kyrkohandboken eller psalmboken*)
- Avsked i kyrka/kapell (*se kyrkohandboken eller psalmboken*)

Kremation

Vid kremation avslutas begravningsgudstjänsten i kyrkan eller i kapellet där kistan lämnas. Gravsättning av urna ska ske inom ett år efter kremationsdagen efter samråd med anhöriga.

En begravningsgudstjänst kan *i särskilda fall* också hållas med urna, då kremering redan skett, t ex efter olyckor, katastrofer mm. (Riktlinjer för detta har utarbetats av Biskopsmötet).

*/ se vidare ”Processen är FINessen, Församlingsinstruktion för Malå-Sorsele pastorat”.

Begravning i stillhet

Ibland meddelas i dödsannonser att begravningen genomförs i ”stillhet” i meningen ”i kretsen av de närmaste”. Det kan vara den avlidne som uttryckt en sådan önskan eller att det motsvarar de anhörigas behov. Det händer att önskemål av detta slag medför en osäkerhet hos omgivningen om man är välkommen att delta eller inte. Ofta finns det en rädsla för att vara alltför påträngande.

Offentlig gudstjänst

En begravningsgudstjänst är alltid offentlig. Man har därför ingen rätt att utestänga någon. Det behöver inte innebära att alla inbjuds till minnesstund efteråt. Det kan markeras med uppgift i annonsen om att akten avslutas i och med begravningsgudstjänsten i kyrka/kapell.

Minnesstund

En minnesstund är frivilligt för sorgehuset att anordna och inbjuda till, är vanligt förekommande och ett sätt att möjliggöra måltidsgemenskap direkt efter begravningsgudstjänsten. Tal, brev, telegram och bilder kan då få utrymme att framföras när de inbjudna får samlas och minnas den döde, ta ett steg vidare i en ny livssituation. Präst och i förekommande fall tjänstgörande musiker kan närvara vid minnesstunden om sorgehuset önskar. Församlingshem kan bokas utan kostnad för minnesstund av kyrkotillhöriga. Anhöriga väljer om man genom begravningsbyråns försorg vill anordna förtäring och servering till minnesstunden eller själva stå för detta.

Minnesgudstjänst

Minnesgudstjänst kan hållas

- i avvaktan på slutligt besked om att en saknad person återfunnits och kan begravas eller gemensamt för alla de som saknas/drabbats på en ort, exempelvis efter en katastrof.
- på en avlidens arbetsplats eller på skola där elev gått, vid dödsfall eller olycka
- i kyrka vid olyckor/dödsfall som berör orten/lokala arbetsplatser/skolor

Avskedsgudstjänst

Avskedsgudstjänst kan hållas när en person som inte återfunnits blivit dödförklarad. I stället för en kista eller urna kan ett fotografi av den avlidna finnas i centrum. Även här förbereds gudstjänsten av präst och anhöriga.

Man kan få en gravplats och det går att sätta upp en gravsten till minne av den avlidna, även om kroppen inte återfunnits. Om kroppen senare återfinns och en begravning önskas kan den utformas som *en förenklad begravningsgudstjänst*.

Gravsättning utan anslutning till en begravningsgudstjänst

Detta har blivit vanligare under senare år, då personer som avlidit på annan ort, där också begravningsgudstjänst ägt rum, önskat gravsättas vid någon av de begravningsplatser som finns inom Malå-Sorsele pastorat. Särskild ordning för andakt i samband med detta finns i Svenska kyrkohandboken.

Tacksägelse

Tacksägelse innebär att den avlidnes namn läses upp och man tänder ett ljus för personen i huvudgudstjänsten i den församling som den avlidne tillhörde.

Tacksägelsen vill uttrycka tacksamhet för livet och ge gudstjänstbesökaren tid att tänka över sitt eget liv. Inbjudan till sorgehuset för tacksägelse skickas från expeditionen. Tacksägelsen sker vanligtvis söndagen efter begravningen.

Minnesgudstjänst vid Alla helgons dag

Vid Alla helgons dag anordnas varje år minnesgudstjänst i ett antal kyrkor i pastoratet. Vid dessa uppläses namnen på de som avlidit sedan förra årets allhelgonahelg och ljus tänds för var och en. Anhöriga får en inbjudan hemskickad.

Begravningsgudstjänst av icke kyrkotillhöriga

Om man inte är medlem i Svenska kyrkan, sker ceremonin på annan plats än i kyrkan. Pastoratet tillhandahåller Malå begravningskapell och Sorsele Folkets Hus för s.k. borgerlig begravning.

3. Mötet med anhöriga och sörjande

Vi tillämpar ett diakonalt och kärleksfullt förhållningssätt i mötet med anhöriga och sörjande. Efter en svår förlust är den anhörige skör och i behov av någon som lyssnar. Olika önskemål behöver mötas med förståelse och lugn.

Etiskt förhållningssätt

Vårt förhållningssätt vid all kontakt med anhöriga - vid visning av gravplats, förvaring och visning av stoft samt gravöppning, gravsättning, återfyllning och iordningställande av öppnad grav - präglas av vördnad, korrekt uppförande med vårdad klädsel samt tillmötesgående inom de ramar som är möjliga med hänsyn till griftefrid, arbetsmiljö och regelverk.

Sorgegrupp

När vi drabbas av att en nära anhörig dör, kan det kännas bra att få möjlighet att dela tankar och frågor med människor i liknande situation. Vi erbjuder därför möjligheten att delta i sorgegrupp/leva vidare grupp årligen i pastoratet. Om man föredrar att samtala enskilt med präst eller diakon finns även den möjligheten.

Tystnadsplikt

Präst har absolut tystnadsplikt i samtal med sörjande och människor i enskilt själavårdssamtal och bikt. Diakonen har också tystnadsplikt under enskild själavård. Samtliga anställda i Malå-Sorsele pastorat omfattas av en i avtal reglerad tystnadsplikt samt skall iaktta varsamhet i möte med sörjande.

4. Gravplatser – visning och gravsättning

Visning av ny gravplats,

Kyrkogårdsföreståndare/vaktmästare anvisar ny gravplats – såväl vad gäller jordgrav som annat gravsätt – efter kontroll av gravkarta. Vid behov av ny gravplats sker fördelning i löpande ordning. Dödsboet ska utse gravrättsinnehavare enligt begravningslagen. Registrering av gravplats sker på pastorsexpeditionen.

Gravsättning

I Malå-Sorsele pastorat finns följande gravsättningsalternativ

- **Jordgrav**, gravrätt 25 år och kan därefter förlängas
- **Urngrav**, gravrätt 25 år och kan därefter förlängas
- **Askgravplats**, begränsad gravrätt 25 år, kan därefter förlängas
- **Askgravlund**, utan gravrätt
- **Minneslund**, utan gravrätt och med anonym nedsättningsplats

För närmare information om dessa alternativ och vid vilka kyrkogårdar dessa alternativ erbjuds, kontakta pastorsexpeditionen eller kyrkogårdsföreståndaren.

5. Gravar och gravvårdar - inventering, säkerhet och återlämnande

I lagen om kulturminnen (Kulturminneslagen, KML), framgår att det är en nationell angelägenhet att skydda och vårda vår kulturmiljö samt att ansvaret för detta delas av alla.

Denna lag gäller kyrkor och kyrkogårdar byggda före 1940. Adak kyrka och kyrkogård samt skogskyrkogården i Sorsele omfattas inte.

Inventering

En inventering av gravvårdar som är kulturminnesvärda har skett under 2014. De som är bevarande värda kommer att föras in i respektive kyrkas inventarieförteckning.

Säkerhet och ansvarsfördelning

Malå-Sorsele pastorat har

- Tillsynsansvar av säkerhet gällande gravvårdar
- Gravrättsinnehavarna har skyldighet att åtgärda brister i säkerheten. Gravvårdar som inte uppfyller krav nedläggs av kyrkogårdspersonal tills åtgärd skett. Om så inte sker tas gravvårdarna bort och bevaras på särskild plats i 5år.

Återlämnande av gravrätt

Vid återlämnande av gravrätt förekommer ej återanvändning av gamla gravar för gravsättning av kistor så länge pastoratet har tillgång till ny gravmark. Efter bedömning av kyrkogårdsföreståndaren avgörs om gravvården tas bort.

6. Bisättning/visning

Lokal/ Kapell för förvaring (med kylrum) och visning av stoft tillhandahålls i Malå-Sorsele pastorat i enlighet med det uppdrag som åvilar huvudmannen.

Visning av stoft i Malå-Sorsele pastorat ombesörjs av begravningsbyrå.

Präst kan närvara om önskemål så finns.

I det fall visning sker av stoft med annan kyrko- eller trostillhörighet kan överenskommelse träffas med företrädare för detta samfund/religion.

Vid visning får eventuell fotografering endast ske om samtliga i dödsboet medger detta.

7. Gravgrävning och igenfyllande av öppen grav

Gravgrävning i pastoratets kyrkogårdar följer i stort sett samma rutiner. Rutiner och skillnader framgår av bilaga 1.

Etiskt förhållningssätt

Förhållningssättet vid såväl gravgrävning som igenfyllande av öppen grav präglas av vördnad, respekt för griftefriden och sker i enlighet med gällande arbetsmiljöbestämmelser. Packning med skopa eller motorredskap förekommer ej. Under begravningsgudstjänst och gravsättning förekommer inget arbete som förorsakar buller på aktuell kyrkogård.

8. Transporter, utbärning

I pastoratets åtagande ingår också transporter. Transportansvaret gäller från det att huvudmannen övertagit ansvaret för stoftet till dess att gravsättning har skett, med undantag av transport för gravsättning utanför huvudmannens område.

Etiskt förhållningssätt

Vid all hantering av avlidna, kisttransporter och transport av urna, sker detta på ett pietetsfullt och vördnadsfullt sätt. All personal uppträder vördnads- och ansvarsfullt och alla har ordnad klädsel vid all hantering av kista eller urna med stoft eller aska.

Huvudmannens ansvar för stoftet börjar

- i Malå från bisättningslokalen på Malå sjukhem
- i Sorsele från bårhuset på Sorsele gamla kyrkogård

Saknar huvudmannen särskilda gravplatser inom det egna förvaltningsområdet svarar huvudmannen även för dessa transporter utanför förvaltningsområdet.

Vid utbärning från kyrkan med ”processionsbärning” och tillhörande gravsättning, sker detta genom anhörigas försorg. Kyrkvaktmästare anvisar ordningen.

9. Vård och underhåll av ytor

Under våren och sommaren återfylls och justeras nya gravar med matjord och gräsfrön sås, alternativt mossbeläggs. Grönytor, buskar, blomsterarrangemang och gångar vårdas under vår, sommar och höst.

Under vintern plogas huvudgångar och gångar till nya gravområden.

Etiskt förhållningssätt

Alla anställda som arbetar med begravningsverksamhet har alltid för avsikt att arbeta korrekt och professionellt i alla uppgifter.

Vid allt arbete gäller vördnad för kyrkogårdens helgd och hänsyn till de sörjande som besöker anhörigas gravar.

10. Samspel med andra aktörer, församlingar och trossamfund i vår bygd

Etiskt förhållningssätt

Samtliga aktörer förväntas följa församlingens instruktioner, gällande bestämmelser i arbetsmiljölagen och vad som föranstaltats i denna begravningspastoral – såväl etiskt som i praktisk tillämpning

Begravningsbyråer

Vi samarbetar med lokala och regionala begravningsbyråer och har regelbundna träffar med de lokala begravningsbyråerna för att uppnå bästa möjliga samarbete och förhållningssätt såväl till anhöriga som sörjande.

Stenhuggeri

Samtliga stenhuggerier i regionen har tillträde till pastoratets kyrkogårdar under normal arbetstid efter kontakt med kyrkvaktmästare.

Andra kristna trossamfund

Ett nära samarbete - med ömsesidig respekt och stor bredvillighet - förekommer med andra kristna trossamfund.

Andra trosbekännare/religionsutövare

I en anda av öppenhet och lyhördhet söker Malå-Sorsele pastorat möta behov och ge stöd till andra trosbekännare vid kriser, dödsfall och sorg.

Begravningsplats för icke kristna trosbekännare anvisas i samverkan med Lycksele församling.

Lokala borgerliga officianter

I förekommande fall sker samarbete med borgerliga officianter. Lokal utan kristna symboler kan anvisas vid behov.

Samarbete med andra församlingar

Samarbete förekommer med angränsande församlingar inom Luleå stift.

11. Administration

Pastorsexpeditionerna i Malå och Sorsele hjälper till med bokningar av begravningar, gravsättningar och lokaler samt minnestelegam.

All administration som gäller gravrätter, gravskötsel och registrering i den digitala gravboken hanteras av expeditionen i Sorsele.

Övergripande frågor ställs till kyrkogårdsföreståndaren.

Beslut i myndighetsutövning fattas av Kyrkorådet i Malå-Sorsele pastorat i de frågor som inte delegerats till kyrkoherden.

12. Utbildning, kompetensutveckling och kvalitetssäkring

Alla anställda i Malå-Sorsele pastorat erbjuds utbildning och fortbildning i de delar som är tillämpliga för respektive befattningsuppgifter.

Särskilt vikt läggs vid

- *etiskt förhållningssätt i möte med anhöriga och sörjande*
- *professionellt och korrekt hanterande av olika uppgifter*
- *arbetsmiljöfrågor, säkerhet och regelverk*
- *samspel inom arbetslaget och i kontakt med andra aktörer*

Vikarierande kyrkogårdsvaktmästare introduceras bla i hur man möter sörjande. Detta ansvarar kyrkogårdsföreståndaren och präst för.

Kyrkogårdsföreståndaren och kyrkoherden ansvarar på uppdrag av och i samspel med Kyrkorådet i Malå-Sorsele pastorat för uppföljning och utvärdering av arbetet inom begravningsverksamheten.